

GEBIEDSBEELD HOOGVLIET

*Signalen over integratie, discriminatie, v/m-emancipatie
en lhbt-emancipatie uit Hoogvliet*

Samenvatting

IDEM Rotterdam voert in alle veertien gebieden van Rotterdam een behoefte-inventarisatie uit om een beeld te krijgen van wat er speelt in elk gebied in relatie tot integratie, discriminatie, vrouw/man-emanipatie en lhbt-emanipatie. Deze rapportage presenteert zowel signalen als concrete aanknopingspunten voor professionals en geïnteresseerden om verder aan de slag te gaan met de vier thema's in Hoogvliet. Hieronder vatten we de belangrijkste signalen per onderwerp kort samen.

Integratie

Weinig contact en groeiende vooroordelen

Gesprekspartners geven aan dat bewoners in Hoogvliet soms erg op zichzelf zijn en er weinig interactie is. Hierdoor ontbreekt er kennis over elkaar, waardoor er onbegrip ontstaat. Dit onbegrip resulteert soms in vooroordelen en stereotyperende uitspraken.

Onrust over komst statushouders

Gesprekspartners geven aan dat de groeiende vooroordelen en stereotyperingen nadrukkelijk tot uiting kwamen na het bericht dat er twaalf statushouders geplaatst zouden worden in het gebied. Hierover ontstond veel ophef onder bewoners, die gevoed en versterkt werd door de politiek en de media.

Situatie van statushouders

Er zijn zorgen over de situatie van statushouders die de Nederlandse taal niet of niet goed beheersen. Zij lopen het risico op het maken van schulden, wat kan leiden tot stress en gezondheidsproblemen.

Armoede en problematische schulden

Gesprekspartners signaleren een toename van mensen in armoede in het gebied, wat te merken is aan grote huurachterstanden, huisuitzettingen, problematische schulden en het niet kunnen deelnemen aan sociale en culturele activiteiten.

Kwetsbare kinderen en jongeren

Gesprekspartners maken zich zorgen over opgroeiende kinderen en jongeren in het gebied. Zij hebben zorgen over armoede en sociale uitsluiting, geweld, voortijdig schoolverlaten, arbeidsmarktdiscriminatie en een gebrek aan dagbesteding. Gesprekspartners geven daarbij aan dat sommige jeugdigen in het gebied weinig toekomstperspectief hebben en kampen met een negatief zelfbeeld.

Diversiteit binnen organisaties en bereiken van doelgroepen

Gesprekspartners hebben verschillende ideeën over het nut en de noodzaak van diversiteit in de organisaties die werkzaam zijn in het gebied.

Schaamte onder Caribische Nederlanders

Bewoners met een Caribische achtergrond zijn volgens gesprekspartners gesloten en kunnen problemen voor zich houden. Dit komt volgens hen door schaamte en omdat mensen niet graag over

problemen praten of hulp inschakelen. Dit heeft bijvoorbeeld betrekking op huiselijk geweld of problematische schulden.

Eenzaamheid

Gesprekspartners vermoeden dat er steeds meer bewoners in het gebied zijn met gevoelens van eenzaamheid. Het gaat om mensen tussen de vijftig en tachtig jaar met verschillende etnische achtergronden.

Mensen met psychiatrische achtergrond en alcohol- of drugsverslaving

Een gesprekspartner geeft aan dat er steeds meer incidenten zijn in het gebied waarbij een persoon met een psychiatrische achtergrond en/of een alcohol- of drugsverslaving betrokken is.

Discriminatie

Vooroordelen en racistische uitspraken

Gesprekspartners hebben zorgen over de groeiende vooroordelen en discriminatie in het gebied. Met name oudere bewoners zonder migratieachtergrond hebben volgens hen vooroordelen over zwarte en islamitische medebewoners.

Racismedebat in Hoogvliet

Uit sommige gesprekken komt naar voren dat het racismedebat, dat in de afgelopen jaren veel stof heeft doen opwaaien, zijn weerga heeft op bewoners in het gebied. Enkele witte gesprekspartners lijken bijvoorbeeld heel defensief te reageren en bang te zijn om als 'racist' bestempeld te worden. Zij geven aan het moeilijk te vinden om over bepaalde zaken te praten.

Discriminatie van statushouders

Een zorgpunt van meerdere gesprekspartners betreft de vooroordelen over statushouders in het gebied. Gesprekspartners hebben behoeften aan positieve acties richting statushouders om aan hen en de buitenwereld te laten zien dat zij en andere nieuwkomers welkom zijn in Hoogvliet.

Islamofobie

Gesprekspartners geven aan dat er bewoners zijn zonder migratieachtergrond die een negatief beeld hebben over de islam en die zich negatief en discriminerend uitlaten over islamitische personen. Er heerst angst voor moslims, omdat de islam in relatie wordt gebracht met terrorisme. Ook vinden er uitingen van discriminatie plaats in de publieke ruimte.

Arbeidsmarktdiscriminatie

Gesprekspartners signaleren dat jongeren arbeidsmarktdiscriminatie ervaren vanwege hun huidskleur of etniciteit op basis van hun achternaam, bijvoorbeeld bij het verkrijgen van een stageplaats. Dit kan hen belemmeren bij het voltooien van een opleiding.

Vrouw/man-emanipatie

Rolverdeling tussen mannen en vrouwen en activiteiten

De rolverdeling tussen mannen en vrouwen in Hoogvliet in het huishouden wordt door onze gesprekspartners veelal ‘traditioneel’ genoemd. Daarmee doelen zij op het feit dat mannen vaak ‘weg zijn’ en vrouwen voor de kinderen en het huishouden zorgen. Gesprekspartners geven aan behoefte te hebben om de verantwoordelijkheid van vaders bij de opvoeding te vergroten.

Er zijn in het gebied veel activiteiten gericht op vrouwen. Uit de gesprekken wordt het niet duidelijk wat het aanbod is voor mannen in het gebied.

(On-)veiligheid en seksueel gedrag onder jongeren

Gesprekspartners signaleren dat sommige jongeren al op jonge leeftijd seksueel actief zijn. Deze signalen hebben vooral betrekking op het gedrag van jonge vrouwen. Het is belangrijk om ook aandacht te besteden aan het seksuele gedrag van jonge mannen.

Bovendien komen er tienerzwangerschappen in het gebied voor volgens gesprekspartners. Voor sommige jonge vrouwen betekent dit dat zij hun opleiding niet kunnen afronden vanwege de zorg voor hun kind. Dit maakt hen kwetsbaar. De jonge vaders zijn vaak niet betrokken bij de opvoeding en het kind.

Lhbt-emanipatie

Geen zicht, wel zorgen om homofobie

Over het algemeen geven gesprekspartners aan dat lhbt-personen ‘welkom zijn’ in Hoogvliet; dit baseren zij op het feit dat zij niet op de hoogte zijn van incidenten of specifieke signalen die discriminerend zijn geweest voor lhbt-personen. Wel zijn er gesprekspartners die zich in het algemeen zorgen maken over geweld tegen lhbt-personen.

Heteronormativiteit

Een gesprekspartner is van mening dat er geen speciale aandacht nodig is op het gebied van seksuele en genderdiversiteit. De gesprekspartner onderkent hiermee niet dat lhbt-personen mogelijk met andere thema's te maken krijgen dan heteroseksuelen.

Strikte gendernormen en transfobie

Een gesprekspartner noemt een voorbeeld van een trans* persoon die in Hoogvliet op straat is nageroepen en slachtoffer is geworden van mishandeling. Volgens de gesprekspartner provoceert deze persoon dit geweld. Verder maken gesprekspartners opmerkingen over de ‘mannelijkheid’ van een lesbische vrouw in het gebied. Onderliggend aan deze uitspraken liggen strikte normen over hoe ‘echte’ mannen en vrouwen zich zouden moeten gedragen. Personen die deze normen overschrijden, zorgen voor onbegrip bij de betreffende gesprekspartners.

Deskundigheidsbevordering onder professionals

In meerdere gesprekken geven professionals aan dat zij niet altijd goed weten hoe om te gaan met het onderwerp seksuele en genderdiversiteit. Het ontbreken van kennis kan een belemmering zijn om

ontwikkelingen die te maken hebben met seksuele en genderdiversiteit binnen de eigen organisatie of bij de doelgroep waarmee professionals werken, te signaleren en adequaat te handelen waar nodig.

Aanknopingspunten en aanbevelingen

- Blijf investeren in het samenbrengen van groepen bewoners die op gespannen voet staan met elkaar.
- Besteed structureel aandacht aan het toekomstperspectief van jongeren.
- Houd aandacht voor armoede- en schuldenproblematiek in het gebied en het feit dat kinderen door armoede soms sociale uitsluiting ervaren.
- Investeer in mogelijkheden voor statushouders om hen te ondersteunen bij financiële zaken, zodat zij geen onnodige schulden maken.
- Besteed aandacht aan diversiteit binnen organisaties en het vergroten van interculturele communicatieve vaardigheden en sensitiviteit van professionals.
- Faciliteer in structurele ontmoetingen en dialoogbijeenkomsten tussen moslims en niet-moslims.
- Stel mannenemancipatie centraler in het gebied.
- Investeer in trainingen voor professionals om hun vaardigheden met betrekking tot lhbt-onderwerpen te vergroten en bied methoden om seksuele en genderdiversiteit met hun doelgroepen bespreekbaar te maken.
- Besteed aandacht aan heteronormativiteit in taalgebruik en ideeën over wat een 'echte' man of vrouw zou moeten zijn.

Inleiding

In alle veertien gebieden van de gemeente doet IDEM Rotterdam onderzoek naar wat er speelt met betrekking tot integratie, discriminatie, vrouw/man-emancipatie en lhbt-emancipatie. Dit onderzoek is ook in Hoogvliet uitgevoerd, en in deze rapportage worden de resultaten daarvan besproken.

We hebben een breed palet aan signalen verzameld die laten zien hoe integratie, discriminatie, vrouw/man-emancipatie en lhbt-emancipatie er in Hoogvliet uitzien. Hiertoe hebben we professionals en andere actieve bewoners geïnterviewd. De resultaten van deze interviews zijn teruggekoppeld tijdens een drukbezochte wijkbijeenkomst, waardoor de signalen die we verzamelden zijn aangevuld. Zo krijgen we zicht op verschillende knelpunten en lacunes ten aanzien van de vier thema's, net zoals succesvolle voorbeelden die andere Rotterdammers kunnen inspireren.

Dit gebiedsbeeld is als volgt opgebouwd. In het volgende hoofdstuk worden de doelen en methode van dit onderzoek toegelicht. Vervolgens bespreken we per thema zowel de signalen die we hebben opgetekend als succesvolle voorbeelden die we tegen zijn gekomen. We plaatsen het beeld dat hieruit oprijst in de context van Rotterdamse feiten en cijfers, en het gebiedsprogramma. Tot slot gaan we in op concrete aanknopingspunten voor professionals, betrokken bewoners, ondernemers en anderen om verder met de thema's in Hoogvliet aan de slag te gaan.

Januari 2018

www.idemrotterdam.nl

Methodie

Behoeftie-inventarisatie

De behoefte-inventarisatie is een kwalitatief onderzoek waarmee IDEM Rotterdam signalen verzamelt met betrekking tot integratie, discriminatie, vrouw/man-emancipatie en lhbt-emancipatie, en behoeften ten aanzien van deze vier thema's in kaart brengt. De behoefte-inventarisatie wordt in alle veertien gebieden van de gemeente Rotterdam uitgevoerd. In maart/april 2017 hebben we dit onderzoek in Hoogvliet gedaan.

Centraal staat de vraag: wat speelt er op het gebied van integratie, discriminatie, vrouw/man-emancipatie en lhbt-emancipatie in Hoogvliet? We letten bij het beantwoorden van deze vraag op de volgende deelvragen:

- Welke ontwikkelingen en gebeurtenissen in Hoogvliet zijn van invloed op het gebied en zijn bewoners ten aanzien van de vier thema's?
- Tegen welke knelpunten en lacunes lopen bewoners en professionals aan zodra ze zich met één of meerdere van deze thema's bezighouden?
- Wat zijn succesvolle voorbeelden van activiteiten in Hoogvliet op het gebied van de vier thema's?
- Welke behoeften leven er in Hoogvliet om aan de slag te gaan met projecten die gaan over integratie, discriminatie, vrouw/man-emancipatie en lhbt-emancipatie?

Interviews en wijkbijeenkomst

In elk gebied spreken we in totaal met twaalf tot vijftien professionals en andere actieve bewoners. Deze interviews zijn geanonimiseerd. We streven naar een zo divers mogelijke groep gesprekspartners die zich bezighouden met uiteenlopende activiteiten, zoals vertegenwoordigers van welzijnsorganisaties, kunst- en cultuurorganisaties, religieuze instellingen, onderwijsinstellingen, jongerenwerk, wijkpolitie, ondernemers, buurtverenigingen, bewonersinitiatieven en gebiedscommissies.

Op basis van deze gesprekken hebben we een eerste impressie gekregen van wat er speelt in Hoogvliet ten aanzien van de vier thema's. Vervolgens hebben we dit beeld teruggekoppeld aan een diverse groep professionals en actieve bewoners tijdens een drukbezochte wijkbijeenkomst. In kleinere tafelgesprekken hebben zij dit beeld en hun behoeften vervolgens nader besproken, waardoor de eerste analyse verder kan worden aangescherpt, aangepast en aangevuld.

Gebiedsbeeld

In dit gebiedsbeeld bundelen en analyseren we de uitkomsten van de interviews en de tafelgesprekken. Waar relevant worden de inzichten besproken in relatie tot bestaande Rotterdamse feiten en cijfers, het Gebiedsprogramma en het Uitvoeringsplan van het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling in Hoogvliet.

Het gebiedsbeeld heeft als doel om relevante partijen en geïnteresseerden binnen en buiten Hoogvliet te informeren over wat er speelt ten aanzien van de vier thema's in het gebied. Knelpunten en lacunes worden duidelijk, net als succesvolle voorbeelden. Uiteindelijk leidt dit gebiedsbeeld tot een inkleuring van al bestaande kwantitatieve gegevens over Hoogvliet, en brengt het verdiepende kennis over hoe de vier thema's er op gebiedsniveau uit zien. Vervolgens kunnen professionals en bewoners op basis van deze informatie binnen en buiten Hoogvliet projecten en samenwerkingen opstarten om met één of meerdere van de thema's aan de slag te gaan.

Integratie in Hoogvliet

Integratie is geen eenduidige term. Verschillende mensen en organisaties bedoelen er uiteenlopende dingen mee. Sommigen gebruiken de term om te focussen op de sociale, economische of culturele situatie van mensen met een migratieachtergrond. Anderen wijzen erop dat integratie een collectief proces is, waarbij iedereen werkt aan de integratie van de Rotterdamse samenleving als geheel. Weer anderen wijzen het gebruik van de term volledig af, omdat het bijdraagt aan een onnodig onderscheid.

De bevolking in Hoogvliet wijkt wat betreft migratieachtergrond af van de bevolking van heel Rotterdam. 37% van de bevolking van Hoogvliet heeft een migratieachtergrond tegenover 50% van de totale Rotterdamse bevolking. De grootste migrantengemeenschappen in Hoogvliet zijn Surinaamse-Nederlanders en Caribische-Nederlanders. Ook zijn er groepen 'overige niet-Westerse migranten' en migranten afkomstig uit een EU land woonachtig in Hoogvliet.

(Gemeentelijke basisadministratie 1-1-2017)

Tegen de achtergrond van deze debatten benadert IDEM Rotterdam integratie als een koepelterm om te kunnen praten over onderwerpen die raken aan de verhoudingen tussen Rotterdammers, over de situatie van nieuwkomers in de stad, en over tegenstellingen tussen personen en groepen waar mensen tegenaan lopen. Wij benaderen integratie daarmee vooral als een idee dat betrekking heeft op de stad als geheel.

De hieronder beschreven signalen geven weer wat er momenteel speelt op het gebied van integratie in Hoogvliet. Daarmee beslaan ze ontwikkelingen en gebeurtenissen die het samenleven in Hoogvliet beïnvloeden, leggen knelpunten bloot en wijzen op behoeften om bepaalde onderwerpen meer, minder of juist op een andere manier aandacht te geven of aan te pakken.

Signalen over integratie

Weinig contact en groeiende vooroordelen

Gesprekspartners geven aan dat bewoners in Hoogvliet soms erg op zichzelf zijn en er weinig interactie is tussen bewoners. Bewoners zijn 'individualistisch' en zoeken elkaar niet op, zo geven een paar gesprekspartners aan. Een van hen vertelt dat dit komt doordat mensen veel werken en in het weekend vooral tijd doorbrengen met hun eigen gezin of erop uit trekken. Een andere gesprekspartner geeft aan dat mensen vooral omgaan met mensen met eenzelfde etnische achtergrond. Gesprekspartners vinden dan ook dat de sociale samenhang in Hoogvliet soms ver te zoeken is.

Doordat er weinig onderling contact is en kennis over elkaar ontbreekt, ontstaat er bovendien soms onbegrip tussen bewoners. Gesprekspartners geven aan dat er in toenemende mate burenruzies zijn, meldingen van overlast, er steeds meer geroddeld wordt en er scheve ogen zijn als het gaat om het ontvangen van geld. Ook resulteert onbegrip soms in vooroordelen en uitspraken over anderen die stereotyperend zijn.

Om mensen van verschillende etnische achtergronden en leeftijden bij elkaar te brengen, vooroordelen te verminderen en de sfeer te verbeteren, zijn er reeds projecten opgezet. Voorbeelden hiervan zijn het concert waarbij een statushouder optrad, de 4 en 5 mei viering, de Musical Awards en

de Participerade. Gesprekspartners geven aan meer behoefte te hebben aan gezamenlijke activiteiten en activiteiten die specifiek gericht zijn op het verminderen van vooroordelen en discriminatie.

Onrust over komst statushouders

Gesprekspartners geven aan dat de groeiende vooroordelen en stereotyperingen in het gebied nadrukkelijker tot uiting zijn gekomen na het bericht dat er twaalf statushouders in een pand in Boomgaardshoek geplaatst zouden worden. Hierover ontstond veel ophef onder bewoners, wat gevoed en versterkt werd door de politiek en media. Gesprekspartners geven aan dat de ophef voornamelijk ontstond doordat bewoners zich niet betrokken voelden bij het besluit om statushouders in hun buurt bij elkaar in één gebouw te plaatsten. Tegelijkertijd geven meerdere gesprekspartners aan dat de media het beeld eenzijdig belichtte en groter deed lijken dan het in werkelijkheid was. Het ging namelijk slechts om een kleine groep bewoners dat zich negatief uitte, terwijl andere bewoners het geen probleem vonden dat de statushouders geplaatst zouden worden. Een andere gesprekspartner geeft daarbij aan dat de aandacht in de media de negatieve gevoelens tegenover de komst van de statushouders versterkten. Na de uitzending in PowNews leek het volgens gesprekspartners alsof de drempel was verlaagd voor bewoners om zich negatief en discriminerend te uiten over statushouders.

Enkele gesprekspartners geven aan zich als gebied “gebruikt” te voelen door de politiek en de media. Met de onrust in Hoogvliet werd sensatie en een politiek doel gediend, aldus een gesprekspartner. Gesprekspartners benadrukken dan ook dat er honderden statushouders in Hoogvliet wonen, waar bewoners nooit problemen mee hebben. Een gesprekspartner vertelt: “Hoogvliet is van oudsher een gebied dat bestaat uit nieuwkomers. Iedereen is daarom altijd welkom en het maakt juist niet uit hoe je eruit ziet.” Gesprekspartners uitten de behoefte om te laten zien dat Hoogvlieters statushouders juist verwelkomen. Ook is er behoefte om iets te met de groep mensen die zich destijds discriminerend hebben geuit, bijvoorbeeld door met hen in gesprek te gaan en te achterhalen wat er achter de negatieve gevoelens zit. Ten slotte signaleren gesprekspartners dat bewoners “gevoelig” kunnen zijn voor de ideeën die via de media en politiek verspreid worden. Zij geven aan behoefte te hebben om de mediawijdsheid bij bewoners te bevorderen.

Situatie van laag opgeleide statushouders

Er zijn zorgen over de situatie van met name statushouders die de Nederlandse taal niet of niet goed beheersen. Doordat zij slecht de taal spreken, lezen en schrijven, en zij weinig begeleiding krijgen, is er het idee dat zij “verzuipen”. Zij begrijpen binnengekomen post niet altijd en zijn zich niet altijd bewust van de financiële consequenties van contracten die zij aangaan, bijvoorbeeld met een telefoonprovider of het feit dat zij een lening afsluiten om hun eigen inburgering te betalen.

Ook geeft een gesprekspartner aan dat statushouders hun maandelijkse toelage soms in een keer uitgeven en nog weinig zicht hebben op alle kosten van het leven in Nederland. Hierdoor is er een risico op het maken van nog meer schulden. Dit kan leiden tot stress en gezondheidsproblemen.

Ten slotte, sluiten volgens gesprekspartners de inburgeringscursussen niet altijd goed aan bij de behoeftes van de statushouders. Mensen die analfabeet zijn, hebben bijvoorbeeld meer behoefte aan conversatielessen, maar deze zijn niet altijd beschikbaar bij de cursusaanbieders.

Een definitie van laaggeletterdheid is als volgt: laaggeletterdheid houdt in dat mensen moeite hebben met lezen, schrijven, en/of het gebruiken van schriftelijke en digitale informatie waardoor ze onvoldoende in staat zijn om zelfstandig te functioneren in de maatschappij, de eigen doelen te realiseren en zichzelf te ontplooien

Niet alleen onder statushouders is er sprake van laaggeletterdheid in Hoogvliet. Zowel inwoners met en zonder migratieachtergrond blijken uit onderzoek risico te lopen op laaggeletterd zijn.

Uit onderzoek blijkt 30% van de inwoners van 16-65 jaar in Hoogvliet laaggeletterd is. Dit is een stuk hoger dan het Rotterdams gemiddelde dat op 21% ligt en het Nederlands gemiddelde van 11,9%. Mogelijk komt dit doordat er in Hoogvliet wonen meer ouderen en laag opgeleiden.

Laaggeletterden vormen geen uniforme groep. Niet alle laaggeletterden ervaren dan ook in dezelfde mate problemen op het gebied van taal. Laaggeletterden zijn een kwetsbare groep, bijvoorbeeld in het geval van verlies van werk of veranderingen in de thuissituatie: taal is een belangrijke voorwaarde voor zelfredzaamheid. Laaggeletterden weten niet altijd de weg naar een taaltraject te vinden. Vaak is het de omgeving die problemen met taalvaardigheid opmerkt. In de aanpak van laaggeletterdheid is de rol van vindplaatsen dan ook van belang. Het gaat dan om organisaties die een signalerende en doorverwijzende rol hebben: gemeenten, bibliotheken en het UWV.

(CINOP, Laaggeletterdheid in Hoogvliet en IJsselmonde).

Armoede en problematische schulden

Gesprekspartners maken zich zorgen over toenemende armoede in het gebied, waarvoor meer aandacht nodig is. In sommige straten in het gebied wonen veel mensen met lage inkomens, maar laten de cijfers dat niet altijd zien. Dit komt doordat het gemiddelde over een groot gebied wordt genomen, waardoor de cijfers vertroebelen, aldus meerdere gesprekspartners. Dit geldt volgens een gesprekspartner bijvoorbeeld over de buurt Oudeland, waar veel sloopflats staan en ook wel wordt gezien als “het afvalputje”. Hier wonen veel bewoners met een lage financiële zelfredzaamheid. Volgens de gesprekspartners is de armoede te merken aan grote huurachterstanden, huisuitzettingen, problematische schulden, en het niet kunnen participeren aan sociale en culturele activiteiten. Van dit laatste zijn voornamelijk kinderen de dupe, zij kunnen bijvoorbeeld niet mee doen aan activiteiten in de buurt die geld kosten. Ook zijn er signalen dat kinderen zonder ontbijt naar school komen en hierdoor flauwvallen of om eten vragen in het Huis van de Wijk. Er zijn verschillende potjes die aangevraagd kunnen worden voor activiteiten voor kinderen, echter geeft een gesprekspartner aan dat ouders soms “te laks zijn” om formulieren hiervoor in te vullen. Een andere gesprekspartner geeft aan dat bewoners vaak pas hulp bij schulden inschakelen wanneer “de container al voor de deur staat”. Dit kan mogelijk te maken hebben met schaamte.

In relatie tot problematische schulden geven gesprekspartners aan dit een intergenerationeel probleem is. Jongeren met schulden hebben vaak ouders met schulden. Er is dan ook behoefte aan een speciale aanpak voor jeugdigen die in armoede leven. Ook zijn er veel eenoudergezinnen die een beperkte financiële zelfredzaamheid hebben en snel schulden maken.

Met name voor professionals in het gebied is het belangrijk om te weten wat armoede precies is voor de verschillende bewoners in het gebied, wat het met mensen doet en mogelijk ook welke beelden zij

zelf hebben over het leven in armoede. In het internationaal gerenommeerde boek *Schaarste* verklaren de schrijvers Mullainathan en Shafir dat het leven in schaarste de structuur van de hersenen kan veranderen en mensen hierdoor soms keuzes maken die voor anderen onverantwoord of onnavolgbaar zijn. Bijvoorbeeld het aanschaffen van dure producten als er een kleine financiële meevaller is. Het is volgens de onderzoekers ook een verklaring waarom mensen met geldtekort vaker overgewicht hebben of vaker hun kinderen onvoldoende ondersteunen bij het maken van huiswerk of andere schoolactiviteiten. Kortom, armoede leidt ertoe dat mensen verminderd in staat zijn om hun eigen leven vorm te geven. Dat heeft gevolgen voor beleid. Volgens Mullainathan en Shafir moeten interventies erop gericht zijn dat mensen weer meer ruimte ervaren, zodat de negatieve gevolgen van het leven in schaarste op de hersenen wordt verminderd. Een voorbeeld is ervoor zorgen dat bewoners zich ervan verzekerd voelen dat er een vangnet is aan laagdrempelige en toegankelijke voorzieningen waarvan minima gebruik kunnen maken in het geval van acute financiële problemen.

Er zijn al initiatieven in het gebied die de gevolgen van armoede onder bewoners proberen te verzachten. Echter deze initiatieven zijn nog weinig toereikend volgens gesprekspartners. Zo geeft een gesprekspartner aan dat de voedselbank erg strenge eisen stelt, waardoor sommige gezinnen in nood buiten deze hulp vallen. Een andere gesprekspartner geeft aan dat “goed bedoelde initiatieven” om kinderen te laten deelnemen aan activiteiten niet altijd goed uitpakken. Zo werden er bijvoorbeeld vrijkaartjes gegeven voor een theatervoorstelling in het centrum van Rotterdam, maar werd er niet gedacht aan de OV-chipkaartkosten voor de reis.

Kwetsbare kinderen en jongeren

Gesprekspartners maken zich zorgen over het opgroeien van kinderen en jongeren in het gebied. Er zijn bijvoorbeeld volgens een gesprekspartner veel voorvallen van geweld en dreiging binnenshuis onder jongeren van 18 tot 27 jaar en zijn er geruchten over kinderen die niet naar school gaan. Daarnaast worden kinderen en jongeren soms uitgesloten van participatie aan sociale en culturele activiteiten door een gebrek aan geld (zie signaal Armoede en Problematische schulden). Een gesprekspartner vermoedt bovendien dat kinderen van ouders met een migratieachtergrond en kinderen uit lage sociaaleconomische klasse vaak een te laag advies krijgen voor het voortgezet onderwijs dan dat zij aankunnen.

Het Nederlandse Jeugdinstuut zette in 2008 een aantal bekende risicofactoren op een rij van voortijdig schoolverlaten, zoals een lage sociaal economische positie van de ouders, armoede, mate van ouderbetrokkenheid bij schoolactiviteiten, mate van ondersteuning van ouders bij het leren en een gemiddeld lager voortgezet schooladvies door het basisonderwijs.

Gesprekspartners geven daarbij aan dat jeugdigen in het gebied weinig toekomstperspectief hebben en kampen met een negatief zelfbeeld en zichzelf kansloos vinden en hierdoor geen moeite meer willen doen. Deze gevoelens resulteren in voortijdig schoolverlaten,

werkloosheid, geen dagbesteding en het nuttigen van alcohol en op straat hangen. Ook zijn er signalen dat deze jongeren in aanraking komen met criminele activiteiten. Meisjes raken soms jong zwanger, waardoor zij hun school niet afmaken, niet werken en vaak weinig geld hebben om van rond te komen vertellen gesprekspartners.

Ook wordt er gesignaleerd dat een gebrek aan dagbesteding voor jongeren ertoe leidt dat een deel van hen op straat hangt en soms voor overlast zorgt. Zij geven aan dat het hier om jongeren gaat met en zonder migratieachtergrond. Echter met betrekking tot jongeren met een Caribische of Surinaamse achtergrond zijn er spanningen geweest tussen hen en witte bewoners. Deze jongeren toonden volgens een gesprekspartner “weinig respect” richting de witte bewoners, terwijl de witte bewoners zich op hun beurt negatief uitten en op een stigmatiserende manier praatten over de jongeren. Zo beschrijft een gesprekspartner dat de witte bewoners vonden dat de buurt erop achteruit gaat door de aanwezigheid van deze jongeren.

Meerdere gesprekspartners geven aan dat er te weinig aandacht is voor jongeren. Activiteiten zijn wegbezuinigd en volgens een gesprekspartner zijn er jongeren die aangeven dat er te weinig te doen is voor ze in het gebied en zij behoefte hebben aan een “eigen plek”. Er is behoefte aan duurzame projecten die jeugdigen voor langere tijd een dagbesteding bieden en hen begeleiden naar bijvoorbeeld een duurzame arbeidsplek. Ook is er behoefte om meer te doen aan seksuele voorlichting en bewustwording creëren onder jongeren over hun rechten en plichten. Bijvoorbeeld als het gaat om discriminatie op de arbeidsmarkt of wat te doen bij een huurachterstand.

Diversiteit binnen organisaties en bereiken van doelgroepen

Gesprekspartners hebben verschillende ideeën over het nut en de noodzaak van diversiteit in de organisaties die werkzaam zijn in het gebied. Een paar gesprekspartners vinden het belangrijk dat er diversiteit in de eigen organisatie is om effectief een bepaalde doelgroep te bereiken. Een voorbeeld dat gegeven wordt, is dat jongeren met een migratieachtergrond niet altijd willen “luisteren naar witte mensen die hun komen vertellen hoe het moet”. In deze situatie kan het helpen om juist iemand met eenzelfde achtergrond te hebben om jongeren te helpen. Tegelijkertijd geeft een gesprekspartner van een organisatie aan (waar veel mensen met een migratieachtergrond werken) dat zij wel eens de vraag krijgen of zij wel de geschikte organisatie zijn om bewoners zonder migratieachtergrond te ondersteunen. Dit terwijl de organisatie al jaren een goede staat van dienst heeft in het gebied en een reputatie heeft met allerlei verschillende bewoners in het gebied goed om te kunnen gaan. Opvallend hieraan is dat de vraag ‘kan je de doelgroep goed bereiken’ wel aan een organisatie wordt gevraagd waar veel mensen met een migratieachtergrond werken, terwijl vaak andersom de vraag aan een organisatie met weinig mensen met een migratieachtergrond, niet altijd gevraagd wordt.

Andere gesprekspartners zijn bovendien van mening dat er soms te veel gefocust wordt op “bepaalde groeperingen” en dat dit het “hokjes-denken” stimuleert. Bijvoorbeeld wanneer er iemand gezocht wordt met een Caribische achtergrond om “problemen in de Antilliaanse gemeenschap” aan te pakken. Het is inderdaad belangrijk dat er gelet wordt op bepaald gedrag of kenmerken niet te verbinden aan bijvoorbeeld een bepaalde etniciteit of leeftijd. Dit kan namelijk stigmatisering en discriminatie in de hand werken.

Schaamte onder Caribische Nederlanders

Gesprekspartners geven aan dat met name bewoners met een Caribische achtergrond erg gesloten zijn en problemen voor zich houden. Dit komt volgens de gesprekspartners doordat er schaamte heerst

en mensen daardoor niet graag over problemen praten en hulp inschakelen. Hierdoor komt het voor dat een situatie pas zichtbaar wordt als het escaleert. Het gaat dan bijvoorbeeld om situaties van huiselijk geweld of problematische schulden waar gesprekspartners zich zorgen over maken. Mogelijk kan dit veroorzaakt worden doordat sommige personen niet goed weten wat bepaalde hulpverlening precies inhoudt en dat hulpverlening op basis van vertrouwelijkheid is. Voor professionals in het gebied zou het dus goed zijn om stil te staan bij deze aspecten en op een laagdrempelige manier contact te maken en in eerste instantie te werken aan vertrouwen.

Eenzaamheid

Gesprekspartners signaleren dat er steeds meer bewoners in het gebied zijn waarvan zij vermoeden dat zij zich eenzaam te voelen. Het gaat om mensen tussen de vijftig en tachtig jaar met verschillende etnische achtergronden. Zo geeft een gesprekspartner aan dat ouderen soms een melding doen bij de woningbouwvereniging van bijvoorbeeld een kapot raam, zonder dat er daadwerkelijk een raam kapot is. Mensen hebben volgens de gesprekspartner vooral behoefte aan een praatje. Er worden activiteiten georganiseerd voor ouderen, maar gesprekspartners vragen zich af of alle ouderen hiermee goed

bereikt worden en het hen aanzet om meer naar buiten te gaan en deel te nemen aan activiteiten. Met name oudere bewoners met een Caribische achtergrond zijn soms lastig te motiveren om deel te nemen aan activiteiten, geeft een gesprekspartner aan. Het is dan ook belangrijk om eerst goed in kaart te brengen waarom dit zo is en hierna aan te sluiten bij de behoefte van de doelgroep in het soort activiteiten dat wordt aangeboden.

Movisie heeft een online tool ontwikkeld om een eenzaamheidsprojecten en -aanpakken te toetsen op hun effectiviteit. Hiervoor worden actuele inzichten uit onderzoek en praktijk gebruikt. De tool is te vinden op www.watwerktbij.nl/eenzaamheid

Mensen met psychiatrische achtergrond en alcohol- of drugsverslaving

Een gesprekspartner geeft aan dat er steeds meer incidenten zijn in het gebied waarbij sprake is van betrokkenheid van een persoon met een psychiatrische achtergrond en/of een alcohol- of drugsverslaving. Volgens de gesprekspartner heeft dit mede te maken met de bezuinigingen in de psychiatrische zorg, waardoor mensen langer thuis wonen en er meer beroep wordt gedaan op het netwerk en de eigen kracht van de persoon. Echter door het ontbreken hiervan, escaleren situaties en wordt er steeds vaker overlast ervaren van mensen met een psychiatrische achtergrond.

Volgens Onno Hoes, voorzitter van het Schakelteam Personen met Verward Gedrag, is er pas sprake van verward gedrag als mensen lange tijd de grip over hun leven kwijtraken. Hoes stelt bovendien, in tegenstelling tot veel berichten in de media, dat het aantal verwarde personen in ons land niet is gegroeid. Het aantal meldingen wel. Dit komt doordat mensen die verward gedrag vertonen steeds zichtbaarder zijn. Doordat deze mensen eerst in instellingen zaten, is er nu de trend om mensen thuis te houden. Dat betekent echter wel dat ze aanwezig zijn in de wijk. (GGZ Nieuws, 25-12-2017).

Het is onduidelijk of dit feitelijk zo is of eerder sprake is van een gevoel dat bijvoorbeeld wordt gevoeld door toenemende aandacht van overlast door mensen met psychiatrische problemen. Met betrekking tot bijvoorbeeld overmatig alcohol- en drugsgebruik heeft Hoogvliet geen bijzonder hoog aantal gebruikers. Zo laten de cijfers uit de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen uit 2016 zien dat slechts 5% van de bewoners in Hoogvliet in de categorie 'Overmatig drinker 19

jaar en ouder' valt en 4% in de categorie 'Zware drinker'. Deze percentages liggen lager dan de Rotterdamse gemiddelden van 6% en 9%.

Discriminatie in Hoogvliet

Discriminatie is het maken van ongeoorloofd onderscheid tussen mensen en groepen op basis van een kenmerk dat in een specifieke situatie niet van belang is. Voorbeelden van zulke kenmerken zijn huidskleur, seksuele oriëntatie, handicap of leeftijd. Dit is de werkdefinitie van discriminatie die antidiscriminatiebureaus in Nederland hanteren.

26% van de Rotterdammers maakte discriminatie mee in 2016. *Omnibusenquête 2016*

7% van de Rotterdammers maakt discriminatie mee in de eigen buurt. Dit geldt voor 7% van de bewoners in Hoogvliet. *(Enquête Wijkonderzoek 2018)*

De hieronder beschreven signalen geven weer wat er momenteel speelt op het gebied van discriminatie in Hoogvliet. Daarmee beslaan ze ontwikkelingen en gebeurtenissen die het samenleven in Hoogvliet beïnvloeden, leggen knelpunten bloot en wijzen op behoeften om bepaalde onderwerpen meer, minder of juist op een andere manier aandacht te geven of aan te pakken.

Signalen over discriminatie

Vooroordelen en racistische uitspraken

Gesprekspartners geven aan zich zorgen te maken om groeiende vooroordelen en discriminatie in het gebied. Met name oudere bewoners (65+) zonder migratieachtergrond hebben vooroordelen over zwarte en islamitische medebewoners, geven meerdere gesprekspartners aan. Echter geven gesprekspartners ook aan dat er binnen alle groepen vooroordelen zijn over mensen met een andere etnische achtergrond dan zichzelf.

Cijfers uit het Wijkonderzoek 2018 laten zien dat er een lichte groei (van 3 procentpunt) is van personen die discriminatie ervaren in de buurt ten opzichte van het jaar 2017.

De bewoners zonder migratieachtergrond hebben met name zorgen over het achteruitgaan van de wijk door de komst van personen met migratieachtergrond. Een gesprekspartner geeft daarbij aan dat de drempel om racistische uitspraken te doen steeds lager is. Zo vertelt een gesprekspartner dat er steeds meer schoonmakers bij de woningbouw werken met een migratieachtergrond. De gesprekspartner heeft bewoners hierover horen klagen, bijvoorbeeld “dat de portieken niet schoon zijn, omdat die zwarten niet kunnen schoonmaken.”

Racismedebat in Hoogvliet

Uit sommige gesprekken komt naar voren dat het racismedebat, dat in de afgelopen jaren veel stof heeft doen opwaaien, zijn weerga heeft op bewoners in het gebied. Bijvoorbeeld als het gaat om het aanpassen van de karikatuur Zwarte Piet. Een paar witte gesprekspartners lijken bijvoorbeeld heel defensief te reageren en angstig te zijn om weggezet te worden als “racist”. Tijdens de gesprekken zijn er witte gesprekspartners die aangeven het moeilijk te vinden om over bepaalde zaken te praten. Zij ervaren dat zij “niet vrij meer kunnen spreken”, omdat zij “bang zijn om als racistisch weggezet te worden”. Een voorbeeld hiervan is dat een gesprekspartner het moeilijk vindt om haar vermoedens te bespreken over dat de politie vaker witte personen in auto’s aanhoudt dan zwarte personen, met als reden dat de politie niet de indruk wil wekken dat zij etnisch profileren.

Tegelijkertijd geven gesprekspartners aan graag wel over vooroordelen en racisme te willen praten met mensen met een migratieachtergrond. Echter dan moet dit wel volgens hun voorwaarden gebeuren. Dit betekent dat zij openlijk hun mening over de ander mogen ventileren en zij niet om hun mening worden bekritiseerd. Deze behoefte is mogelijk een voorbeeld dat laat zien dat deze gesprekspartners nog weinig kennis hebben over wat racisme is, waar het vandaan komt, wat het verschil is tussen het zijn van een racist en het hebben van racistische ideeën of het doen van racistische uitspraken. Ook laat het een behoefte zien aan meer vaardigheden voor witte mensen om zich tot het onderwerp ras en racisme te verhouden.

Het is bekend dat aanpassingen aan de karikatuur Zwarte Piet tot conflict kan leiden. Het is daarom juist van belang dat er niet alleen veranderingen worden doorgevoerd, maar dat er ruimte is om uit te leggen welke overwegingen daarachter zitten: dat het figuur van Zwarte Piet voortkomt uit racistische karikaturen die in de koloniale tijd zijn ontstaan en gebaseerd zijn op een ideologie van superioriteit van wit boven zwart. Naast deze feitelijke kant van het vraagstuk is het goed als er ruimte is voor uitwisseling op emotioneel vlak: dit kan door een gestructureerd dialoog waarbij gelijkwaardigheid, openheid en wederzijdse erkenning centraal staan. Dit kan ook aanleiding zijn om een breder gesprek over de erfenis van het koloniale verleden aan te gaan.

IDEM Rotterdam heeft op haar website in 2016 een aantal praktische tips geplaatst hoe scholen, sport- en speeltuinverenigingen met veranderingen kunnen omgaan. Het gaat dan bijvoorbeeld om het ontdoen van alle raciale kenmerken en attributen, het van te voren bespreken van de verandering met besturen, personeel, ouderraad en medezeggenschapsraad, tijdig communiceren met ouders en duidelijk hebben hoe er gehandeld wordt in het geval van een geschil naar aanleiding van de aanpassingen. Inhoudelijke argumenten paraat hebben waarom gekozen is voor verandering kan ook helpen bij het uitleggen van de keuze. Hiervoor kan gekeken worden naar website van de Stichting Nederland wordt Beter, Slavernij en jij, het College voor de Rechten van de Mens of de Kinderombudsman

Discriminatie van statushouders

Een zorgpunt van meerdere gesprekspartners is de vooroordelen over statushouders in het gebied, wat zich etaleerde toen bekend werd dat er twaalf statushouders in het gebied zouden worden geplaatst. Er werden toen zeer discriminerende en stigmatiserende uitspraken gedaan, zoals “Syrische mannen zijn verkrachters”. Daarnaast is er het idee dat statushouders “alles krijgen” en voorgetrokken worden. Ook de politiek en media doken op dit onderwerp en verergerden de situatie volgens gesprekspartners. De drempel om racistische uitspraken te doen werd lager, doordat politici het met hen eens waren. Het is volgens gesprekspartners echter een kleine groep bewoners die deze discriminerende uitspraken deden. Zij benadrukken dat er al eerder statushouders in het gebied zijn geplaatst waar destijds niemand op tegen was. Desalniettemin vinden gesprekspartners dat er wel ‘iets’ gedaan moet worden met deze groep “schreeuwers”. Niet alleen om aan deze bewoners aan te tonen dat de vooroordelen niet kloppen, maar ook om met hen te praten over hun eigen problemen en wat deze gang van zaken betekent voor het imago van het gebied. Gesprekspartners hebben behoeften aan positieve acties richting statushouders om aan hen en de buitenwereld te laten zien dat zij en andere nieuwkomers welkom zijn in Hoogvliet.

Islamofobie

Gesprekspartners geven aan dat er bewoners zijn zonder migratieachtergrond die een negatief beeld hebben over de islam en zich negatief en discriminerend uitlaten over islamitische personen. Er heerst

angst voor moslims, omdat de islam in relatie wordt gebracht met terrorisme. Ondanks pogingen vanuit een islamitische vereniging om toenadering te zoeken met niet-moslims, blijft er sprake van onbegrip die mogelijk gevoed wordt door zowel de Nederlandse als de Rotterdamse politiek en media. Ook vindt er discriminatie plaats in de publieke ruimte. Zo zijn er bekladdingen aangetroffen waarop stond geschreven “geen islam”.

Ook de verhuizing van een Turkse organisatie binnen het gebied heeft geleid tot spanningen volgens meerdere gesprekspartners. Door de verhuizing kwam de organisatie onder de aandacht van een

Uit het onderzoek Islamofobie in Zicht weten we dat islamofobie regelmatig voorkomt in de stad. Stichting Platform Islamitische Organisaties Rotterdam-Rijnmond ontving in een periode van iets meer dan een jaar 174 gevalideerde meldingen van islamofobie, zoals ongelijke behandeling in winkels, op de werkvloer of op school, en fysiek en verbaal geweld in de openbare ruimte. In 72% van de gevallen is het slachtoffer een vrouw, en in 84% van de gevallen is het slachtoffer herkenbaar als moslim bijvoorbeeld vanwege het dragen van een hoofddoek of baard. Daders zijn vaker mannen dan vrouwen.

Verder blijkt uit de Omnibusenquête 2016 dat een vijfde van de gediscrimineerden in Rotterdam discriminatie ervaart op basis van geloof. Uit cijfers van antidiscriminatiebureau RADAR en de politie weten we dat het merendeel van voorvallen van godsdienstdiscriminatie in de stad gaat om Islam. In 2016 ontving RADAR 28 meldingen van godsdienstdiscriminatie voor de gemeente Rotterdam, waarvan in 19 gevallen het moslimdiscriminatie betreft. Daarmee is godsdienstdiscriminatie na ‘ras’ de meest gemelde vorm van discriminatie bij RADAR.

Ten slotte concludeerde Van der Valk, die voor de Universiteit van Amsterdam jaren onderzoek deed naar geweld tegen moslims en moskeeën in Nederland, in 2014 dat 68 procent van moskeeorganisaties met verschillende vormen van geweld en agressie te maken heeft gehad. Daarbij varieert het geweld van ingegooide ramen tot fysiek geweld tegen moskeebezoekers.

groep bewoners die de organisatie zagen als een moskee. Dat terwijl de organisatie al lange tijd in het gebied gehuisvest is. De bewoners waren het niet eens met de verhuizing, met als reden dat zij dachten dat de waarde van hun huis zou dalen. De bewoners zijn zich gaan actief gaan inzetten om de verhuizing tegen te houden, zowel via politieke als media kanalen lieten zij zich openlijk uit tegen de komst. Ook werden muren beklad met hakenkruizen en de leus “Wij willen geen moskee” en zakjes met poep tegen het pand gehangen. Teneinde zijn de bewoners een rechtszaak begonnen tegen de verhuizing met het argument dat er te weinig parkeerplaatsen rondom het pand zijn. De bewoners wonnen de rechtszaak, aangezien er niet genoeg parkeerplaatsen waren. De organisatie is vervolgens gaan kijken hoe zij het parkeerprobleem kunnen aanpakken.

Arbeidsmarktdiscriminatie

Gesprekspartners geven aan dat zij signalen opvangen dat jongeren in het gebied discriminatie ervaren op de arbeidsmarkt vanwege hun huidskleur of etniciteit op basis van hun achternaam. Bijvoorbeeld bij het verkrijgen van een stageplaats. Dit kan hen belemmeren bij het voltooien van een opleiding. Uit het onderzoek *Op achterstand* van het Sociaal Cultureel Planbureau naar discriminatie van mensen met een niet-westerse migratieachtergrond op de arbeidsmarkt blijkt dat inschattingen van de kwaliteiten van sollicitanten worden beïnvloed door bewuste en onbewuste etnische stereotypen en vooroordelen. Sollicitanten met een niet-westerse migratieachtergrond worden tijdens procedures minder positief beoordeeld dan vergelijkbare andere sollicitanten, omdat negatieve groepsbeelden op

hen worden geprojecteerd. Werkgevers zijn zich lang niet altijd bewust van hun vooroordelen en zullen het niet altijd bij zichzelf herkennen als zij discrimineren. Hierdoor hebben ook jongeren met een migratieachtergrond uit Hoogvliet waarschijnlijk minder kansen dan anderen.

Vrouw/man-emancipatie in Hoogvliet

Emancipatie is een brede term, die verschillend wordt geïnterpreteerd. Emancipatie hangt samen met ideeën over keuzevrijheid, zelfbeschikking en autonomie. Het idee is dan dat iemand niet beperkt mag worden door anderen in zijn of haar zelfstandigheid en vrijheid. Tegelijkertijd is er aandacht nodig voor de sociale, economische en culturele context waarin een persoon verkeert. Dit betekent dat emancipatie niet voor iedereen hetzelfde hoeft te betekenen.

Vrouw/man emancipatie gaat onder andere over het bestrijden van ongelijkheden tussen vrouwen en mannen. Een voorbeeld daarvan is het feit dat vrouwen minder betaald worden voor hetzelfde werk als mannen. Of dat er vrouwen veel vaker niet in leidinggevende posities geplaatst worden. In Rotterdam heeft de gemeente veel aandacht voor de economische zelfstandigheid van vrouwen. Bij mannenemancipatie kan er gedacht worden aan het aanpakken van agressiviteit en machogedrag, die vaak samenhangen met bepaalde opvattingen over mannelijkheid. Ook kan het gaan over het bespreekbaar maken van emoties, seksualiteit en eigen behoeften en grenzen.

30% van de Rotterdamse vrouwen voelt zich onveilig in de eigen buurt. Dit geldt voor 20% van de mannen.
(Gemeente Rotterdam, 2013. Staat van emancipatie)

De hieronder beschreven signalen geven weer wat er momenteel speelt op het gebied van vrouw/man-emancipatie in Hoogvliet. Daarmee beslaan ze ontwikkelingen en gebeurtenissen die het samenleven in Hoogvliet beïnvloeden, leggen knelpunten bloot en wijzen op behoeften om bepaalde onderwerpen meer, minder of juist op een andere manier aandacht te geven of aan te pakken.

Signalen over vrouw/man-emancipatie

Rolverdeling tussen mannen en vrouwen en activiteiten

De rolverdeling tussen mannen en vrouwen in Hoogvliet in het huishouden wordt door onze gesprekspartners veelal “traditioneel” genoemd. Daarmee doelen zij op het feit dat mannen vaak “weg zijn” en vrouwen voor de kinderen en het huishouden zorgen. Veel vaders in het gebied nemen volgens gesprekspartners weinig verantwoordelijkheid over de opvoeding, waardoor moeders er soms alleen voor staan. Hoewel moeders er soms alleen voor staan en kwetsbaar kunnen zijn, geeft een gesprekspartner aan dat er ook alleenstaande moeders zijn die zich juist erg geëmancipeerd voelen: “zij weten het allemaal voor elkaar te krijgen, zonder afhankelijk te zijn van een man”. Bovendien halen zij vaak veel steun uit hun sociale netwerk, aldus de gesprekspartner. Ook in moeilijke situaties. Er was bijvoorbeeld een alleenstaande moeder wiens huis was afgebrand. Andere vrouwen organiseerden via Facebook een actie om spullen te verzamelen en binnen zeven dagen was het huis weer opgeknapt.

Er zijn in het gebied veel activiteiten die gericht zijn op vrouwen, bijvoorbeeld om de zelfredzaamheid van hen te vergroten of ontspanningsactiviteiten, zoals een filmbezoek, een uitje om “Nederland beter te leren kennen” of kookactiviteiten. Uit de gesprekken wordt het niet duidelijk wat het aanbod is voor mannen in het gebied. Het is niet met zekerheid vast te stellen of dit betekent dat er daadwerkelijk geen behoeftes zijn onder jongens en mannen in Hoogvliet of dat professionals nog onvoldoende deskundig zijn op het gebied van mannenemancipatie om hierop te signaleren. Gesprekspartners geven aan behoefte te hebben om de verantwoordelijkheid van vaders bij de opvoeding te vergroten,

ook in gescheiden situaties. Dit is bovendien belangrijk volgens hen, omdat kinderen zo verschillende rolmodellen hebben waarbij zowel moeder als vader verantwoordelijk is voor de opvoeding.

(On)veiligheid en seksueel gedrag onder jongeren

Gesprekspartners signaleren dat er soms sprake is van jongeren die al op jonge leeftijd seksueel actief zijn. Deze signalen gaan met name over het gedrag van jonge vrouwen, zowel online als offline. Online geeft een gesprekspartner als voorbeeld dat er een jonge vrouw in het gebied zichzelf in bikini heeft gefotografeerd en op Instagram heeft geplaatst. Alhoewel een bikini een geaccepteerde kledingsvorm is, maakt de gesprekspartner zich zorgen over deze situatie omdat jonge vrouwen mogelijk kwetsbaar kunnen zijn als er sprake is van te ver gaande “sexting”. De gesprekspartner geeft namelijk ook aan dat er jonge vrouwen in het gebied zijn die “fake-accounts” maken op sociale media om andere jonge vrouwen te pesten. Offline zijn er voorbeelden van meiden die op hun twaalfde seksueel actief zijn en het soms moeilijk vinden om nee te zeggen tegen jongens. Ook wordt er aangegeven dat tienermeiden zwanger raken. Voor sommigen betekent dit dat zij hun opleiding niet kunnen afronden vanwege de zorg voor hun kind. Dit maakt hen kwetsbaar. De jonge vaders zijn vaak niet betrokken bij de opvoeding en het kind. Het jongerenwerk besteedt reeds aandacht aan het weerbaarder maken van deze meiden en het gesprek voeren over wat veilig seksueel gedrag is. Echter er is behoefte om meer te doen voor deze groep. Bijvoorbeeld om meer te doen aan seksuele voorlichting en gezinnen te ondersteunen om het gesprek over deze thema’s te voeren, die mogelijk taboe zijn. Een andere gesprekspartner geeft daarbij wel aan dat het kan gaan om een levenskeuze, sommige vrouwen willen graag op jonge leeftijd moeder zijn. Het is dan ook belangrijk om te kijken naar hoe deze jonge vrouwen (en jonge mannen) ondersteund kunnen worden, zodat zij bijvoorbeeld wel hun opleiding kunnen voltooien.

Met betrekking tot het seksuele gedrag van jonge mannen, zijn er geen directe signalen. Mogelijk kan dit te maken hebben met de focus van professionals in het gebied. Het is van belang om attent te zijn dat signalen over jonge vrouwen mogelijk ook iets zeggen over het gedrag van jonge mannen. Het is dan ook van belang om iets op dit thema te doen voor jonge mannen, bijvoorbeeld een gesprek te voeren over wat veilig seksueel gedrag is en hoe zij grenzen van de ander beter kunnen herkennen en respecteren.

Lhbt-emancipatie in Hoogvliet

Naast vrouw/man-emancipatie houdt IDEM Rotterdam zich bezig met lhbt-emancipatie. Lhbt-emancipatie heeft te maken met seksualiteit en genderdiversiteit. Seksualiteit gaat over tot wie je je seksueel aangetrokken voelt of op wie je verliefd wordt. Vrouwen die op vrouwen vallen kunnen zich identificeren als lesbisch en mannen die op mannen vallen als homo. Ook zijn er mensen die op personen van beide geslachten vallen, en zij kunnen zichzelf dan biseksueel noemen. De 't' in lhbt-emancipatie verwijst naar trans*personen. Het gaat dan bijvoorbeeld om personen die als meisje worden geboren, maar eigenlijk liever een jongen zijn. Dit noemen we een transgender-identiteit. Aan deze identiteit kunnen verschillende vervolgstappen worden gegeven. Sommige mensen passen hun kleding aan, anderen veranderen hun naam en weer anderen laten een geslachtsaanpassende operatie uitvoeren. Er zijn ook mensen die zich geen man en ook geen vrouw voelen, of juist allebei, of er ergens tussenin. Al deze vormen van genderidentiteit benoemt IDEM Rotterdam met de paraplueterm trans*. Een kernelement hiervan is dat er meer genderidentiteiten bestaan dan enkel 'man' of 'vrouw'.

4% tot 7% van de mensen is lhb, afhankelijk van de vraagstelling in Nederlandse bevolkingsonderzoeken.

SCP, 2016. LHBT-Monitor

0,6% van de mannen en 0,2% van de vrouwen in Nederland geeft aan zich ambivalent te voelen over hun genderidentiteit.

SCP, 2012. *Worden wie je bent*

Ook hier geldt dat emancipatie een brede term is, die verschillend wordt geïnterpreteerd. Emancipatie hangt samen met ideeën over keuzevrijheid, zelfbeschikking en autonomie. Bij lhbt-emancipatie praten we dan over (on)mogelijkheden voor lesbische, homoseksuele, biseksuele en trans* mensen om hun leven naar eigen inzicht in te richten. Net zoals bij vrouw/man-emancipatie kan de invulling die aan die vrijheid wordt gegeven afhangen van de specifieke sociale, economische of culturele context waarin een persoon zich bevindt. Zo vinden sommige lhbt-personen het heel belangrijk om open te zijn over hun seksuele of genderidentiteit naar iedereen, terwijl anderen ervoor kiezen om bijvoorbeeld met vrienden er wel vrijelijk over te praten maar liever niet met collega's of familie.

25% van de lhb's in Rotterdam-Rijnmond vindt de straten in hun gemeente niet veilig. 14% van de lhb's in deze regio vindt de straten in hun eigen woonomgeving niet veilig. (RADAR, 2009. *Roze is overal*)

De hieronder beschreven signalen geven weer wat er momenteel speelt op het gebied van lhbt-emancipatie in Hoogvliet. Daarmee beslaan ze ontwikkelingen en gebeurtenissen die het samenleven in Hoogvliet beïnvloeden, leggen knelpunten bloot en wijzen op behoeften om bepaalde onderwerpen meer, minder of juist op een andere manier aandacht te geven of aan te pakken.

Signalen over lhbt-emancipatie

Geen zicht, wel zorgen om homofobie

Over het algemeen geven gesprekspartners aan dat lhbt-personen "welkom zijn" in Hoogvliet, dit baseren zij op het feit dat zij niet op de hoogte zijn van incidenten of specifieke signalen die discriminerend zijn geweest ten aanzien van lhbt-personen. Ook geven meerdere gesprekspartners aan dat er een actief roze café is waar lhbt-personen naar toe kunnen of geven gesprekspartners voorbeelden van trans* personen die meedraaien met activiteiten in de wijk. Een gesprekspartner geeft aan zich wel zorgen te maken en stelt dat er landelijk een toename zou zijn van homofobie en

geweld tegen lhbt-personen, waardoor lhbt-personen in Hoogvliet zich mogelijk ook onveiliger door gaan voelen. Hoewel op landelijk niveau het aantal meldingen van anti-lhbt geweld in de afgelopen jaren is toegenomen, is niet met zekerheid te stellen of er daadwerkelijk sprake is meer geweld, zo blijkt uit een factcheck van het Kennisplatform Integratie & Samenleving. Waarschijnlijk heeft de toename in meldingen te maken met de meldingsbereidheid en speciale aandacht voor deze groepen vanuit de politie.

Heteronormativiteit

Een gesprekspartner is van mening dat er geen speciale aandacht nodig is op het gebied van seksuele en genderdiversiteit. De gesprekspartner stelt dat problemen “maar door henzelf moeten worden opgepakt” en er “voor heteroseksuelen ook niets wordt georganiseerd”. Deze uitspraak duidt op ‘heteronormativiteit’, dat is het idee dat heteroseksualiteit de standaard is en andere seksualiteiten afwijkend. De gesprekspartner herkent daarbij de eigen privilege niet en ziet speciale aandacht voor lhbt-personen als een soort van aanval op de eigen standaard. Het is belangrijk om juist wel aandacht hieraan te (blijven) besteden. De gesprekspartner is mogelijk niet bekend met het feit dat lhbt-personen vaker kammer met psychische problemen en bijna twee keer vaker te maken krijgen met geweld dan heteroseksuelen.

Strikte gendernormen en transfobie

Een gesprekspartner noemt een voorbeeld van een trans* persoon die in Hoogvliet op straat is nageroepen en slachtoffer is geworden van mishandeling. Volgens de gesprekspartner roept deze persoon dit geweld “op haar af” omdat “ze een opvallende verschijning is die honderd keer zo vrouwelijk is dan de meeste vrouwen”. De gesprekspartner vervolgt “jenzelf op deze manier profileren werkt provocerend”. Ook verwijst de gesprekspartner naar deze persoon als “drama Queen”. Verder worden er opmerkingen door gesprekspartners gemaakt die betrekking hebben op de “mannelijkheid” van een lesbische vrouw in het gebied.

Onderliggend aan deze uitspraken liggen strikte normen over hoe ‘echte’ mannen en vrouwen zich zouden moeten gedragen. Personen die die normen overschrijden, zorgen voor onbegrip bij de betreffende gesprekspartners. Uit landelijk onderzoek weten we dat de meeste Nederlanders genderambiguiteit sterk afkeuren (zoek even de percentages op en noem het rapport, staat als het goed is in lhbt-stadsbeeld en dan in de voetnoten de bron). De gesprekspartner legt vervolgens bij de trans* persoon de schuld van eventuele uitsluiting, discriminatie en geweld omdat deze persoon ‘te provocatief’ zou zijn. Dit wijst op een duidelijke behoefte aan meer kennis over gender als systeem en de uitsluitende effecten die strikte gender normen met zich mee brengen. Deze onzichtbare normen kunnen voor veel leed zorgen, namelijk lhbt-personen in Nederland kampen met bovengemiddeld meer geestelijke gezondheidszorgproblemen en suïcidaliteit. Professionals die uitspraken zoals hierboven doen, dragen eraan bij dat hun organisatie een onveilige plek is voor lhbt-personen. Er is behoefte aan deskundigheidsbevordering onder professionals als het gaat om seksuele en genderdiversiteit. Het is belangrijk om aandacht aan de negatieve gevolgen van strikte opvattingen over gendernormen en genderexpressie te besteden.

Deskundigheidsbevordering onder professionals

In meerdere gesprekken geven professionals aan dat zij niet altijd goed weten hoe om te gaan met het onderwerp seksuele en genderdiversiteit. Zij vinden het bijvoorbeeld lastig om het te signaleren of te bespreken met hun doelgroep. Het ontbreken van kennis kan een belemmering zijn om ontwikkelingen die te maken hebben met seksuele en genderdiversiteit binnen de eigen organisatie of bij de doelgroep waarmee professionals werken, te signaleren en adequaat te handelen waar nodig. Lhbt-personen zullen zich minder welkom voelen bij een organisatie en minder geneigd zijn om openlijk te praten over zaken die zij meemaken met professionals die weinig kennis hebben van het onderwerp. Een aantal van de gesprekspartners geeft dan ook aan behoefte te hebben aan informatie en trainingen over lhbt onderwerpen. Het gaat dan bijvoorbeeld over hoe zij behoeften kunnen signaleren en wat zij kunnen doen op dit onderwerp met hun doelgroep. Specifiek is er behoefte aan voorlichting en training waarbij aandacht is voor de religieuze en migratieachtergrond van de jongeren.

Aanknopingspunten in Hoogvliet

Tijdens de interviews en wijkbijeenkomsten zijn gesprekspartners gevraagd naar hun concrete behoeften in relatie tot de vier thema's. Waar willen professionals en betrokken bewoners mee aan de slag en wat hebben ze daarvoor nodig? Daarnaast zijn er ook indicaties van impliciete behoeften die ons zijn opgevallen. Samen vormen deze behoeften concrete aanknopingspunten en aanbevelingen waar lokale en stedelijke professionals, vrijwilligers, ondernemers en anderen verder mee aan de slag kunnen.

Bewustwording en tegengaan van vooroordelen

Om het patroon van bewoners die vooral in eigen kringen blijven te doorbreken, is het belangrijk om te (blijven) investeren in het samenbrengen van groepen bewoners die op gespannen voet staan met elkaar. Bijvoorbeeld oudere bewoners zonder migratieachtergrond en jongeren met migratieachtergrond. Door ontmoetingen maken individuen kennis met elkaar, wat kan leiden tot minder generalisering, vooroordelen en discriminatie.

Bied toekomstperspectief voor jongeren

Er is structureel aandacht nodig voor het gebrek aan toekomstperspectief onder jongeren, bijvoorbeeld door te investeren in stage- en arbeidsmarktplaatsen of het zelfbeeld van jongeren te verbeteren.

Zicht op armoede en schuldenproblematiek

Er is blijvend aandacht nodig voor armoede in het gebied. Investeer bijvoorbeeld in het verder ontwikkelen van programma's die gericht zijn op preventie van schuldenproblematiek van kinderen met ouders in de schulden. Een manier om armoede en financiële stress tegen te gaan, is ervoor te zorgen dat bewoners weten dat er een vangnet is aan laagdrempelige en toegankelijke voorzieningen, waar zij gebruik van kunnen maken bij acute financiële problemen.

Besteed aandacht aan het feit dat sommige kinderen en jongeren opgroeien in armoede, waardoor zij uitgesloten worden van deelname aan sociale en culturele activiteiten, bijvoorbeeld door betere voorlichting over gemeentelijke potjes. Ook is het belangrijk om in te zetten op het vergroten van de financiële zelfredzaamheid op jonge leeftijd, zodat van jongs af aan geleerd wordt wat het betekent om op een goede manier met geld om te gaan.

Ondersteuning voor statushouders

Houd de groep kwetsbare statushouders in de gaten. Bekijk bijvoorbeeld of er genoeg mogelijkheden in het gebied aanwezig zijn om hen te ondersteunen en hen te behoeden voor grote schulden. Belangrijk is om goed aan te sluiten op hun behoeften en bijvoorbeeld een buddy in te schakelen die dezelfde taal spreekt.

Behoeftte aan aandacht en training over diversiteit voor professionals

Een actief diversiteitsbeleid binnen (hulpverlenings-)organisaties kan bijdragen aan een betere bereikbaarheid, toegankelijkheid en efficiëntie van de hulpverlening. Onderdeel daarvan is vergroting van de diversiteit onder het personeel, bijvoorbeeld qua geslacht, leeftijd, etnische afkomst en seksuele gerichtheid. Besteed ook aandacht aan de behoefte van professionals om de interculturele communicatieve vaardigheden en sensitiviteit te vergroten, bijvoorbeeld via trainingen.

Vergroten van kennis en handelingsperspectieven met betrekking tot racisme

Uit sommige gesprekken komt naar voren dat het racisme-debat zijn weerga heeft op bewoners en gesprekspartners in het gebied. Het is belangrijk dat dit erkend wordt en dat er wordt geïnvesteerd in het vergroten van kennis over racisme en vaardigheden voor witte mensen om zich tot het onderwerp ras en racisme te verhouden.

Structurele aandacht voor uitwisseling tussen moslims en niet-moslims

Faciliteer en investeer in structurele ontmoetingen en dialoogbijeenkomsten tussen moslims en niet-moslims om gevoelens van onveiligheid, vooroordelen en spanningen in de buurten tegen te gaan. Deze sociale dynamieken vragen om een langdurige inzet.

Mannenemancipatie

Er is behoefte om mannenemancipatie centraler te stellen in het gebied. Het gaat hierbij om het tegengaan van ongewenste seksuele intimidatie en om jongens en mannen te leren reflecteren op hun eigen rol, gedrag, behoeften en grenzen. Verder is er behoefte aan het betrekken van vaders bij de opvoeding van kinderen.

Kennis en training over lhbt-onderwerpen

Er is behoefte aan meer kennis en vaardigheden over lhbt-onderwerpen. Deskundigheidsbevordering onder professionals als het gaat om gendernormen en het signaleren van lhbt-onderwerpen in hun dagelijkse werkzaamheden is gewenst. Investeer in trainingen voor professionals om deze vaardigheden te ontwikkelen en bied methodieken om seksuele en genderdiversiteit met hun doelgroepen bespreekbaar te maken.

Heteronormativiteit

Besteed aandacht aan heteronormativiteit in taalgebruik en ideeën over wat een 'echte' man of vrouw zou moeten zijn, zodat plekken in de openbare ruimte, hulpverlenende organisaties en publieke bijeenkomsten geen mensen uitsluiten die niet aan deze normen voldoen.